

HZ PEYGAMBER (S.A.V)' İN HİCRETİ

Hüseyin ŞAMLI

Özet

Hicret, kelime olarak ayrılmak, terk etmek, ilgisini kesmek, bir yerin terkedilerek başka bir yere göç edilmesi anlamlarına gelmektedir. Terim anlamı ise, genelde Gayri Müslim ülkelerden İslam ülkelerine göç etmeyi, özelde ise Hz Peygamber'in ve Mekkeli Müslümanların Medine'ye göçünü ifade etmektedir. Peygamberler tarihin değişik dönemlerinde davalarını farklı coğrafyalarda kökleştirmek amacıyla hicret yolcuğunu kullanmışlardır. İşte bu Peygamberlerden birisi de Hz Muhammed'dir. Hz Muhammed, Mekke'de tebliğ döneminde başta amcası Ebu Cehil olmak üzere Mekke'nin ileri gelenlerinden işkencelere ve hakaretlere maruz kalmıştır. O'nun bu davasından vazgeçmemesinden dolayı Mekkeli müşrikler, Haşim ve Muttaliboğullarına üç yıl boykot uygulamıştır. Hatta Mekkeli Müşrikler daha da ileriye gitmiş ve tüm kabileler birleşerek Hz Peygamber'e suikast yapmaya kalkışmışlardır. Hz Peygamber'de Mekke'deki Müşriklerin kendisine yaptıkları eziyetlere daha fazla dayanamayarak Allah Teâla'nın izni ile davasını daha rahat yayabilmesi için 622 yılında Mekke'den Medine'ye hicret etmek zorunda kalmıştır.

Bu çalışmanın amacı Hz Peygamber'in tebliğ döneminde yaşadıklarını, Hz Peygamberin hicret etmesini ve hicret sırasında yaşadıklarını incelemektir.

Hız Peygamber'in tebliğ dönemini incelediğimizde kendisinin birçok hakaretlere maruz kaldığını ve kendisine yapılanlara rağmen O'nun hiçbir zaman davasından vazgeçmediğini görmekteyiz. O'nun İslam'ı daha geniş kitlelere yayabilmesi için Allah Teâla'nın izni ile Mekke'den Medine'ye hicret ettiğini görmekteyiz. Hicret esnasında başına ödül konduğunu, Sürâka b. Mâlik, Büreyde b. Husayb gibi müşriklerin O'nu öldürmek için peşine düştüğünü ve Müslüman olduklarını, Sevr mağarasında üç gün gizlendiğini, Küba'ya mescid yaptırdığını ve Ranuna vasisinde ilk Cuma namazını kıldığını görmekteyiz.

Sonuç olarak Hz Peygamber davasından hiçbir zaman vazgeçmemiştir ve davasından vazgeçirmek isteyenlere hiçbir zaman boyun eğmemiştir. O, Hz Ebu Bekir ile çıktığı hicret yolculuğunda bazı problemler ile karşılaşsa da, kendilerine hiç bir şey olmadan Medine'ye varmışlardır. Hz Peygamber Medine' de İslam devletini kurarak İslam'ın tüm dünyaya yayılmasını sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Hz Peygamber, Hicret, Müşrik, Mekke, Medine

Giriş

Allah Teâla son peygamber olarak Hz Muhammed'i (s.a.v) seçmiştir ve ilk vahyi O'na Nur dağındaki Hira mağarasında indirmiştir. İlk vahiy indikten sonra Hz Peygamber'e birçok mesuliyetler yüklenmiştir. Tabi ki Hz Peygamber'in yüklenmiş olduğu mesuliyetlerin başında İslam dinini yaymak olacaktır ve durumda da Hz Peygamber birçok zorluklarla karşılaşacaktır. Hz Peygamber İslam dinini yaymaya başladığında ilk olarak Hz Hatice, Hz Ali, Hz Ebu Bekir gibi yakın çevresi inanmaya başladı ve İslam'ı ilk üç yıl gizli ve ferdi olarak yaydı. O'nun İslam'ı daha rahat yayabilmesi ve öğretebilmesi için gizli bir merkeze ihtiyacı vardı. Mekke'de merkez olarak Erkam b. Ebü'l Erkam'ın ⁵⁸evini seçti. Burada üç yıl kadar İslam dini gizli olarak öğretildi ve yayıldı. Üç yılın sonunda "Önce en yakın akrabalarını uyar. Sana uyan müminlere

⁵⁸ Takriben miladi 594 yılında doğdu. Beni Mahzûma kabilesine mensuptur. Babasının adı Abdümenaf ve annesinin adı Ümeyme Bint Hizyem'dir. Takriben 17 ya da 18 yaşlarında Müslüman oldu. Efendimize sadakatle bağlı idi ve kendi evini O'nun emrine verdi. İslam tarihinde evi Dârul Erkam diye anılır. Medine'ye ilk hicret edenlerdendir. Ebû Talha Zeyd b. Sehl el-Ensârî ile Medine'de kardeşlik bağı kurdu. Önemli gazvelere katıldı. Efendimizin vahiy kâtipleri arasında yer alır. Kendisi zekât memurudur. Medine'de vefat etti ve vasiyeti üzerine namazını Sa'd b. Ebû Vakkâs kıldırdı. 53/673 yılında vefat ettiği rivayet edilir.

merhamet kanadını indir. Onlara karşı mütevazı ve şefkatli ol. Sana karşı gelecek olurlarsa ben sizin yaptıklarınızdan uzağım de. Karşı konulmaz bir güce ve engin bir merhamete sahip olan Allah'a güven."⁵⁹ ayeti nazil oldu ve bu ayet indikten sonra Peygamber yakın akrabalarından başlayarak daveti açıktan yapmaya başladı.

Allah tarafından açık davet emredildikten sonra Hz Peygamber Hz Ali ile beraber güzel bir yemek hazırlığı yaptılar. Fakat yemeğe baktığımızda ortada sadece bir kişiye yetecek kadar yemek vardı. Hz Peygamber bütün akrabalarını evine davet etti ve Hz Ali (r.a), hazırlamış olduğumuz yemekten eve gelen bütün akrabaların yediğini bildirdi. Bunun üzeri Efendimize tebliğ boyunca her türlü kötülüğü yapacak olan Ebû Leheb'in⁶⁰ şu küstah sözleri duyuldu. Bunlar senin amcaların ve amcalarının oğullarıdır. Konuş hadi! Bırak bu sapıklığı artık. Atalarına muhalefet etmekten vazgeç. Şunu iyi bil ki kavminin, senin yüzünden tüm Arapları karşısına alacak bir gücü yok. Aslında Kureyş kabileleri ve diğer Araplar sana saldırmadan önce, akrabalarının seni yakalayıp hapsedmeleri gerekir. Tüm Araplara karşı gelmektense bu çok daha uygun olur. Ey kardeşimin oğlu! Kabilesinin, amcalarının başına senin getirdiğinden daha büyük bir felaket ve musibet getiren bir kimse daha görmedim.⁶¹ Bu sözlerden sonra Efendimiz çok hüznüldü ve akrabaları oradan ayrıldı.

⁵⁹ Şuara 26/214-217.

⁶⁰ Asıl künyesi Ebû Utbe'dir ama babası ona öfkeleniğinde yanakları kızardığı için Ebû Leheb künyesini vermiştir. Mekke'nin ileri gelenlerindedir. İslâmiyet'ten önce Efendimizin dostu idi ve iki oğlu Utbe ve Uteybe'yi Efendimizin kızları Rukiyye ve Ümmü Gülsüm ile evlendirdi. Karısının adı Ümmü Cemil'dir. Ebû Cehil boykot döneminde müşriklerin safına geçti. Ebû Tâlip vefat edince Hâşimîlerin lideri oldu. Adına Leheb süresi indi. Bedir gazvesinden üç dört gün sonra vefat etti.

⁶¹ Belazuri, Ensabu'l-Eşraf, 1 ,118.

Bir süre sonra “Ey Peygamber! Rabbinden sana indirileni tebliğ et. Eğer bunu yapmazsan, O’nun verdiği peygamberlik görevini yerine getirmemiş olursun. Allah, seni insanlardan korur. Şüphesiz Allah, kâfirler topluluğunu hidayete erdirmeyecektir.”⁶² ayeti nazil oldu ve Allah Rasûlu tekrar akrabalarını İslâm’a davet için evine çağırdı. Onları tekrar İslam’a davet etti. Ama Hz Ali’den başka kimseden ses çıkmadı. Aynı şekilde Ebû Lehep tekrar hakaretler etti ve tartışma daha da şiddetlendi. Daha fazla dayanamayan Efendimizin amcası Ebû Tâlip “Hayatta olduğumuz sürece O’nu koruyacağız.”⁶³ Burada Efendimizin akrabaları Müslüman olmadı ama O’nu koruyacaklarına dair söz verdiler. Efendimiz Hz Ali ile beraber oradan ayrılarak Safâ tepesine yöneldi ve oradan müşriklere şu şekilde seslendi:

Ey Kureyşliler, şu dağın ardında size saldırmak üzere olan bir düşman ordusu var, desem bana inanır mısınız? Kureyşliler de Evet, inanınız dediler. Zira biz senin bugüne kadar yalan söylediğini hiç işitmedik dediler. Seni doğru sözlü biri olarak biliriz. Bugüne kadar yalan söylemeyen, dili yalana alışık olmayan bundan sonra söyler miydi? Bu cevaptan sonra Hz Peygamber sözüne şu şekilde devam etmiştir. Öyle ise ben, başınıza şiddetli bir azap gelmeden önce sizi uyarıyorum. Ey Abdülmuttalib oğulları, Ey Abdü Menaf oğulları,⁶⁴ Şunu iyi bilin ki, Allah bana, yakın akrabalarımı, sizleri uyarmamı emretmiştir. Sizler ‘Lâ ilâhe illallah’ (Allah’tan başka ilah yoktur) demedikçe ben sizin için dünyada ve ahirette hiç bir fayda sağlayamam. Benimle sizin hâliniz, düşmanı görünce ailesini haberdar etmek için koşmaya

⁶² Maide 5/67.

⁶³ Belazuri, Age, I2 , 119; Muhammed Salih eş-Şami, Sübülül’l-Hüda, 2,432-433.

⁶⁴ Burada Efendimiz bütün kabilelerin ismini saymıştır.

başlayan ve düşmanın kendisinden önce ailesine yetişip zarar vermesinden korkarak ‘Yâ Sabâhah!’ diye bağırarak bir adamın hâline benzer.⁶⁵

Hz Peygamber’in bu sözlerinden sonra kalabalığın arasından bir ses yükseldi. Tabi ki bu ses Ebû Lehep’ten başkası olamazdı ve şöyle dedi; Yazıklar olsun sana, bizi buraya bunun için mi topladın⁶⁶ dedi ve Kureyşliler Efendimize hiçbir tepki vermeden oradan ayrıldılar. Daha sonra Kureyşliler Ebû Bekir, Said b. Zeyd, Osman b. Affan’ın sokaklarda İslâm’ı yaymaya başladığı gördüler. Kureyşliler özellikle Ebû Cehil ve karısı başta olmak üzere Efendimize ve Müslüman olanlara işkenceler yapmaya başladılar. Hz Peygamber’in yürüdüğü yollara diken attılar, O’nu taşladılar, Müslüman olanlara işkenceler yaptılar ve hatta şehit ettiler. Kureyşin önde gelenleri Efendimizi akıl hastası⁶⁷, şair,⁶⁸ kâhin⁶⁹ ve büyücü⁷⁰ olmakla suçladılar. Hiçbir şeye aldırış etmeyen Efendimiz İslâm’ı yaymaya devam ediyordu ve Müslümanlar gün geçtikçe çoğalıyordu. Kureyşliler daha da korkmaya başladılar. Ebû Tâlip’ten yiğenin bu davadan vazgeçirmesini istediler hatta Hz Peygamber’e liderleri olmasını teklif ettiler de Efendimiz asla kabul etmedi. Müşrikler üç yıl boykotta bulunmasına rağmen O, yine davasından

⁶⁵ <https://www.siyerinebi.com/tr/siyerinebidersleri19/safa-tepesinden-rahmet-yağıyor> /04.04.2020

⁶⁶ İbn Sa’d, Tabakâtü’l-Kübra, 1,169; Belâzuri, Ensabu’l-Eşraf, 1,120

⁶⁷ *Kalem*, 68/51.

⁶⁸ *Enbiyâ* 21/5.

⁶⁹ *Hakka* 69/42.

⁷⁰ *Sâd* 38/4.

vazgeçmedi. Kureyşlilerin yaptığı işkenceler hat safhaya gelince Efendimiz ilk olarak Müslümanların Habeşistan'a hicret etmesine izin vermiştir.

Bu kısma kadar Hz Peygamberin İslam'ı nasıl yaymaya başladığı ve bu süreçte çektiği sıkıntılara kısaca temas ettik. Makalemin asıl konusu olan Hz Peygamber'in hicretine geçmeden önce hicretin ne anlama geldiği konusuna temas etmek istiyorum.

Hicret, hecr kelimesinden türemiş olup hecr, ayrılmak, terketmek⁷¹, ilgisini kesmek⁷², göçmek gibi anlamlara gelmektedir. Hicret ise, bir yerin terkedilerek başka bir yere göç edilmesi⁷³ anlamına gelir. Taberi'ye göre hicretin kelime anlamı, iki kişinin aralarındaki husumetten dolayı dostluklarını ve ülfeti sona erdirmeleridir.

Terim anlamı olarak hicret, genelde gayri Müslim ülkelerden İslam ülkelerine göç etmeyi, özelde ise Hz Peygamber'in ve Mekkeli Müslümanların Medine'ye göçünü ifade eder.⁷⁴ Adnan Demircan'a göre hicret, kişinin veya toplumun yurdunu terk edip geçici bir süre için veya sürekli ikamet amacıyla bir yurt edinmesi anlamına gelmektedir.⁷⁵ Taberi'ye göre hicretin terim anlamı, Müslümanların müşriklerin hâkimiyeti altında yaşadıkları yerde ve civarında

⁷¹ Ebül-Fadl Cemaluddin Muhammed İbn Manzur, Lisânu'l-Arab, Dâr'u Beyrut, Beyrut 1970, 3, 771;

⁷² **Serdar Mutçalı, Mu'cemu'l-Arabiyyü'l-Hadis (Arapça-Türkçe Sözlük), İstanbul,1995, Dağarcık Yay., s.935**

⁷³ Zebîdî, VII, 607; Önkal, "Hicret", DİA, 17, 458.

⁷⁴ Zebîdî, VII, 607; Önkal, "Hicret", DİA, 17, 458.

⁷⁵ Prof.Dr.Adnan Demircan, Nebvî Direniş Hicret, Beyan Yayınları, Ankara 2017, s.13

kendilerini güvende hissetmemeleri nedeniyle evlerini ve yurtlarını terk ederek güven içinde yaşayabilecekleri başka bir yere intikal etmeleridir.⁷⁶

Hicret kelimesi Kur'an-ı Kerim'de geçmemektedir ve Kur'an-ı Kerim'de hecr kökünden türemiş kelimeler geçmektedir. Kur'an-ı Kerim'de Kur'an-ı terk etmek⁷⁷, bir kişiden veya gruptan ayrılmak⁷⁸, kötü şeyleri terk etmek⁷⁹ anlamlarında kullanılmıştır ve terim anlamı olarak ise, Allah uğrunda başka bir yere göç etmek anlamında kullanılmıştır. Ayetlerde hicret ile alakalı Hz Peygamber'in hicreti, muhâcirler ve ensar, hicret eden kadınların sınanması, hicret sebepleri, hicret etme zorunluluğu ve hicretin mükafâtı gibi konular ele alınmıştır.⁸⁰ Hadislerde ise, hicretin amacı, hicrete teşvik, hicretin zorluğu, Mekke fethinden sonra hicretin sona ermesi, hicretin fetihten sonra devam etmesi gibi konular ele alınmıştır.⁸¹

Hicret tek kişi ile yapılabileceği gibi toplu olarak da yapılmaktadır. Nitekim Habeşistan'a ilk hicret toplu olarak yapılmıştır. Hicrette kişinin gittiği yer de ne kadar kaldığı önemli değildir. Başka bir amaç ile yani turistik gibi kişinin yerinden başka yerlere gitmesi hicret olarak değerlendirilemez. Kişinin ya da toplumun hicret etmesi gönüllü de olabileceği gibi zorunlu da

⁷⁶ Ebu Ca'fer Muhammed b. Cerir et-Taberi, Câmi'u'l-Beyân 'an Te'vîli Âyi'l-Kur'ân,

⁷⁷ Furkân 25/30

⁷⁸ Nisâ 4/34; Meryem 19/46; Müzzemmil 73/10.

⁷⁹ Müddessir 74/5.

⁸⁰ Prof.Dr.Adnan Demircan, Nebevî Direniş Hicret, Beyan Yayınları, Ankara 2017, s. 23,24,25,26,27,28

⁸¹ Prof.Dr.Adnan Demircan, Nebevî Direniş Hicret, Beyan Yayınları, Ankara 2017, s. 30,31,32,33

olabilir. Bir bakıma Müslümanlar Mekke'den Medine'ye zorunlu olarak hicret ettirilmiştir. Mekkeli Müslümanlar evlerini, hurmalıklarını, akrabalarını terk etmek zorunda kalmışlardır.

İslam tarihinde Hz Peygamber (s.a.v)'min Mekke'den Medine'ye hicret etmesi bir dönüm noktasıdır. Çünkü Hz Peygamber Medine'de yeni bir İslam devleti kuracaktı ve İslam'ı daha rahat bir şekilde yayacaktı. İslam Medine'den dünyaya yayılacaktı. Hz Peygamber'in Mekke'den Medine'ye hicret etmesinin temel nedeni Müslümanların dini vecibelerini yapmalarının Mekkeli müşrikler tarafından engellenmesi ve Müslümanların kendilerini güvende hissetmemesidir.⁸² Hz Peygamber ile birlikte Medine'de yeni bir tebliğ metodu başlamıştır.

Bu makale nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yapılarak hazırlanmıştır. Hicret konusu ile alakalı yaptığım doküman incelemelerinde Mekke Müslümanlarının Habeşistan'a hicreti, Bi'set'ten Habeşistan hicretine kadar ilk muhalif liderler ve muhalefetleri, hicret sonrası Mekke'deki Müslümanlar, Kuran kıssaları bağlamında hicret, Rivayetlerle hicret olayının tahlili gibi on dört adet tez çalışması yapılmıştır. Bu tezleri incelediğimizde yazmış olduğum makaleye en yakın tez Rivayetlerle hicret olayının tahlilidir. Ama bu tez hicret olayını genel olarak ele almıştır. Hicret konusu İslam tarihi ile alakalı yazılan kitapların hemen hemen tamamında müstakil bir başlık olarak ele alınmıştır. Hicret ile alakalı Nebevi direniş, hicret, Göç sosyoloji açısından hicret, İlk hicret Habeşistan gibi müstakil kitaplarda yazılmıştır. Hicret konusuna makale bazında baktığımızda, bu konu ile alakalı çeşitli birçok makale yazılmıştır. Makaleler hicreti farklı açılardan ele almıştır. Yazmış olduğum Hz Peygamber (s.a.v)'in Hicreti makalesine en yakın makaleler Adnan Demircan'ın yazdığı Hz Peygamber (s.a.v)'in Hicreti ve İlhami Ayrancı'nın yazmış olduğu Hz Peygamber'in Medine'ye Hicreti ve Bu Dönemde

⁸² Taberi, Câmi'u'l-Beyân 'an Te'vili Âyi'l-Kur'ân, 3. 667.

Uyguladığı Stratejiler adlı iki makaledir. İki makaleyi incelediğimizde hicreti genel olarak ele aldıkları görülmektedir.

Makale yazımında tabi ki ilk olarak ana kaynağımız olan Kuran-ı Kerim ve Hadislerden daha sonra da ilk dönem İslam tarihi kaynakları olan İbn Hişâm, Belârüzî, Taberi, İbn Sa'd, İbn Esir İbn Kesir gibi yazarlardan istifade edilmiştir. Bunların dışında yardımcı kaynak olarak Muhammed Hamidullah, Asım Köksal, Adnan Demircan, Âdem Apak, Ali Muhammed Sallabi ve hicret ile alakalı yazılan makalelerden istifade edilmiştir.

Bu makaleyi diğerlerinden ayıran özellikler ise şunlardır. Makalede sadece Hz Peygamber'in Hicretine yer verilecek. Makalede çok detaya girilmeyecek yani okuyucuyu sıkmadan sade bir dil kullanılarak yazılacak ve makalede geçen belirli isimler hakkında dipnotta kısaca bilgi verilecek.

Hz Peygamber (S.A.V) 'ın Hicreti

Mekkeli Müşriklerin bunca eziyetine rağmen Hz Peygamber davasından vazgeçmemiştir. Hz Peygamber biç bir zaman durmuyor ve insanları daima İslam'a davet ediyordu. Bir hac mevsimi günüydü ve Hz Peygamber hacca gelen insanları İslam'a davet ediyordu. Mina'da birden ey insanlar lâ ilâhe İllallah deyin kurtulun nidası yükseldi. Bütün insanlar o sese yöneldi. Tabi ki bu ses Hz Peygamber'den başkası olamazdı. Sonra bütün insanlar Hz Peygamber'i hakaretler ettiler ve O'nu taşlamaya başladılar. Bir süre sonra o kalabalıktan ağlayarak ve elinde küçük bir testi ile bir kız geldi. Bu kız Hz Peygamber'in kızı Hz Zeynep⁸³ idi. Hz Peygamber

⁸³ Hz Peygamberin Hz Hatice'den doğan kızıdır ve mekke'de dünyaya gelmiştir. Ebü'l-Âs ile evlenmiştir. Bu evlilik İslamiyet'ten önce gerçekleşmiştir. Ebü'l-Âs Mekke'nin zenginlerindedir ve kendisine karısından boşanması için çok baskı yapılsa da o boşanmadı. Ali ve Ümâme adında iki çocukları oldu. Kocasını ilk başta hicret etmesine izin vermedi. Ebü'l-Âs bedir savaşında esir düştü ve fidye ile serbest kaldı. Daha sonra kocasını hicretine izin verdi. Hicret esnasında Hz Zeynep devesinden düştü ve kaburga kemiği kırıldı. Genç yaşta vefat etmiştir.

kızının getirdiği suyu içti ve elini yüzünü yıkadı. Sonra ağlayan kızına baktı ve şöyle dedi; Kızım baban için öldürülecek veya aşağılanacak diye hiç korkma.⁸⁴ Hz Peygamber aynı şekilde Mekke'nin meşhur Ukâz, Mecenne ve Zülmecâz panayırlarına gelen insanlara İslam'ı anlatıyor ve onlara doğru yola girmeleri için elinden geleni yapıyordu. Ama Mekkeli Müşrikler her zaman olduğu gibi O'nu hiç rahat bırakmıyorlardı. Tarık b. Abdullah şu şekilde anlatmıştır: “Hz Peygamber'i Zülmecâz panayırında gördüm. Ey insanlar Lâ ilâhe illallah deyin ki kurtulasınız diyordu. Bir adam da elindeki taşla onu takip ediyor ve sakın ona inanmayın; o yalancıdır, diye bağıyordu. Attığı taşlar yüzünden Hz Peygamber ayaklarından kanlar akıyordu. Yanımdakilere, kimdir bu zat diye sordum. Abdülmuttalib oğullarından birisidir dediler. Peki, onu taşıyan şu adam da kimdir, diye sorduğumda ise amcası Ebû Leheb Abdüluzza b. Abdülmuttalib olduğunu söylediler.”⁸⁵

Hz Peygamber'in çektiği bu sıkıntılar ilk meyvesini vermişti. Hz Peygamber Mekke'ye gelen altı hazreclî⁸⁶ ile görüştü. Bu altı genç Müslüman oldu ve onların Müslüman olması⁸⁸ Hz Muhammed'e İslam'ı daha rahat yaymak için yeni bir kapı açmıştı. Bu gençler sayesinde

Ölüm sebebi hicret sırasında düşmesinden kaynaklanmıştır. Kocası daha sonra Müslüman olmuştur. Hz Zeynep güzel ahlaklıydı ve Hz peygamber O'nu daima övmüştür.

⁸⁴ İbn Esîr, Üsdü'l-gâbe, V.130., Heysemî, Mecmau'z-zevâid, VI.21.

⁸⁵ Halebî, İnsânu'l-Uyûn, II, 153-154, Hâkim, Müstedrek, II, 668.

⁸⁶ Es'ad b. Zürâre, Avf b. El-Hâris, Râfi b. Mâlik, Kutbe b. Âmir, Ukbe b. Âmir, Câbir b. Abdullah b. Ri'âb

⁸⁷ İbn Hişâm, II, 37-38; İbn Sa'd I, 170

⁸⁸ İbn Hişâm, II, 37-38

İslam Medine'nin yer yerinde konuşulmaya başlanmıştı.⁸⁹ Medine'de İslam'ın yayılmaya başlamasından sonra onlara İslam'ı öğretmek gerekiyordu. Bu sebepten dolayı Hz Peygamber Mus'ab b. Umeyr'i ⁹⁰İslam'ı öğretmesi için Medine'ye gönderdi. Musab Medine'de İslam'ı öğretiyor, Kuran'ı öğretiyor ve imamlık yapıyordu. O'nun yaptıkları Medinelilerin Müslüman olmalarını daha da kolaylaştırıyordu.

Birinci Akabe biatından bir yıl sonra 75 Medineli tekrar Hz Peygamber ile görüşmek üzere Akabe' buluştular. Burada Hz Peygamber Medineliler 'den kendi hanımlarını ve çocuklarını korudukları gibi Kendisini 'de koruyacaklarına dair söz aldı. ⁹¹ Bu sözden sonra artık Medine'ye hicret kaçınılmaz olmuştu. Medine'ye hicret genelde ikinci Akabe'den sonra başlamıştır. Bu hicretler bazen tek olarak, bazen toplu olarak bazen gizli ve bazen de açık ya da meydan okuyarak olmuştur. Müslümanlar çok gizli hareket ediyorlardı. Çünkü Mekkeli Müşrikler duyduğu zaman hicret etmelerine izin vermiyordu. Hz Ömer Mekkelilere meydan okuyarak hicret etmiştir. Kâbe'de bulunan müşriklere şöyle hitap etmiştir; Ben Medine'ye gidiyorum, anasını ağlatmak, karşısını dul bırakmak ve çocuklarını yetim bırakmak isteyen varsa şu vadinin arkasında bekliyorum.⁹² Bazı istisnalar dışında Mekke'de Müslüman olanların çoğu Medine'ye hicret ettiler. Bu istisnalardan biriside Hz Ebû Bekir idi. Hz Ebû Bekir, birkaç kere hicret için Hz Peygamber'den izin istemiştir. Fakat Hz peygamber Acele etme, umulur ki

⁸⁹ İbn Hişâm, II, 39; İbn Sa'd I, 170

⁹⁰ Beni Abdüddâr kabilesine mensup zengin bir ailenin çocuğudur. Gizlice Müslüman oldu. Ailesi Müslüman olduğunu öğrenince şiddet uyguladılar ise de O davasından vazgeçmedi. Habeşistan'a ilk hicret edenlerdendir. Medine'ye öğretmen olarak gönderildi. Uhud savaşında 625 yılında şehit oldu. Ailesi çok zengindi ve İslam'dan önce çok güzel giyinirdi.

⁹¹ İbn Hişâm, II, 50

⁹² İbn Esir, Usdu'l-ğâbe,IV, 152-153.

Allah sana hicret için bir dost bulur demiştir.⁹³ Bu duruma çok sevinen Hz Ebû Bekir Hz Peygamber'in hicretteki yolcu arkadaşı kendisi olduğunu düşünerek sekiz yüz dirheme iki adet deve satın aldı ve develeri semüre ağacının yaprakları ile besliyordu.⁹⁴

Akabe biatları Müslümanların Mekke'de karşı karşıya kaldıkları sıkıntıları gidermeleri için bir çıkış yolu olmuştur ve bu sebepten dolayı İslam tarihinde büyük önem taşımaktadırlar.
95

Hz Peygamber'i davasından vazgeçmeyeceğini anlayan Mekkeli Müşrikler O'nun Medine'ye hicret etmesini istemiyordu. Çünkü Hz peygamber hicret ederse İslamiyet hızlı bir şekilde yayılacaktı ve bu sebepten Hz Peygamber'in hicreti Müşrikler için tehlikeli olacaktı. Bu durumu görüşmek üzere Mekkeli Müşrikler Dâru'n-nedve'de toplanmaya karar verdiler. Toplantıya Abdüşems, Nevfel, Abdüddâr, Esed b. Abduluzze, Mahzûm, Sehm ve Cumah kabilelerinden bir ya da birkaç temsilci katıldı.⁹⁶ Toplantının konusu Hz Peygamber'e bir çare bulmaktı. Toplantıda Hz Peygamber ile ilgili hapse atma, zincire vurma ve Mekke'den sürülme önerileri yapılırsa da kabul görmedi. Geriye tek çare kalıyordu ve oda Hz Peygamber'i öldürmek olacaktı. Tabi ki Hz Peygamber'i öldürmek demek tüm Haşimoğullarına savaş açmak olacaktı. Mekke'de iç savaş çıkma ihtimali olacaktı. Mahzunoğulları'ndan Ebû Cehil bir öneride bulundu ve önerisi şuydu: toplantıya katılan her kabileden bir genç görevlendirilecekti. Yani bu durumda Haşimoğullarına karşı bütün kabileler birleşmiş olacaktı. Bu toplanan gençler Hz

⁹³ İbn Hişâm, es-Sîre, 414; Ahmed b. Hanbel, Müsned, VI, 198.

⁹⁴ Buhârî, Menâkıbu'l-Ensâr 45; Belâzurî, Ensâbu'l-Eşrâf, I, 259.

⁹⁵ Demircan, Adnan, Hz Peygamber (s.a.v)'in Hicreti, İslam Tarihi Araştırmaları Dergisi, s.10

⁹⁶ İbn Hişâm, II, 93

Peygamber'i öldürmeyi başarsa bile Haşimoğulları onlara karşı hiç bir şey yapamayacaktı ve sadece diyet olarak barış yapmak zorunda kalacaklardı.⁹⁷ Bu öneri çok zekiceydi.

Hz Peygamber'i öldürme fikrini veren kişi hakkında bazı kaynaklarda farklı görüşler mevcuttur. Mesela bu toplantıya Necidli bir yaşlı suretinde Şeytan'da katıldı ve Hz Peygamber'i öldürme fikrini desteklediği iddia edilir.⁹⁸ Ama her ne kadar bu iddialar atılsa da bu kadar önemli bir toplantıya dışarıdan tanınmayan birisini sokmak doğru olmazdı. Diğer bir görüş ise, Hz Peygamber'i öldürme fikrini veren Necidli yaşlı biri olduğu ve bunun Şeytan sanıldığı rivayet edilmiştir.⁹⁹ Kaynaklar Hz Peygamber'in Müşriklerin yapmış olduğu toplantıyı iki şekilde haber aldığını aktarır. Bunlardan birincisi Cebrail (as) tarafından Hz Peygamber'e bildirildiği ve Cebrail (as) şu ayeti Hz Peygamber'e bildirmiştir. "Hani kâfirler seni tutuklayıp hapsetmek, öldürmek veya yurdundan çıkarmak için sana tuzak kuruyorlardı. Onlar tuzak kurarlar, Allah da tuzaklarını bozar. Allah tuzak kuranlara karşılık verenlerin en hayırlısıdır."¹⁰⁰ Diğer rivayet ise, Hz Peygamber'in büyük halası Rukayka bt. Sayfi b. Hâşim'in durumu Hz peygamber'e haberdar etsidir.¹⁰¹

Hz Peygamber'e beklenen haber gelmişti. Allah Teâla O'na Medine'ye hicret emrini vermişti. O artık Medine'de İslam'ı daha rahat yayabilecekti. Hicret yolculuğu Hz Ebû Bekir ve aile ile Hz Ali dışında kimseye haber verilmedi. Hz Peygamber öğle vakti Hz Ebû Bekir'in

⁹⁷ İbn Hişâm, II, 94-95; İbn Sa'd, I, 227

⁹⁸ İbn Hişâm, II, 93; İbn Sa'd, I, 227

⁹⁹ Belârüzî, I, 260

¹⁰⁰ Enfal Suresi, 8/30

¹⁰¹ İbn Sa'd, VII, 52

evine gitmişti. Hz Ebû Bekir Hz Peygamber'in bu saatte evine geldiğini şaşırmişti. Çünkü Hz peygamber O'nun evine ya sabah ya da akşam uğradı. Hz Peygamber Hz Ebû Bekir'e hicret izninin çıktığını ve hicret yolculuğunda kendisinin yanında olacağını haber verdi. Tabi ki bu duruma Hz Ebû Bekir çok sevinmişti ve sevinçten ağlamıştı.¹⁰² Daha önce aldığı iki devenin bir tanesini Hz Peygamber'e hediye etmek istediye de Hz Peygamber kabul etmedi ve para karşılığı deveyi satın aldı.¹⁰³ Hz Peygamber'in devesinin adı kasvadır.¹⁰⁴ Hicret yolculuğuna hazırlıkta Hz Ebû Bekir'in ailesinin katkısı büyüktür. Nitekim Hz Ebû Bekir'in kızları olan Hz Esmâ ve Hz Âişe bu zorlu yolculuk için erzak hazırlığı yaptılar. Hz Esmâ bir torbaya azık koydu ve bir kırabaya da su doldurdu. Tabi ki Hz Peygamber ile Hz Ebû Bekir çetin bir yolculuğa çıkacaklardı ve bunun için de iyi bir kılavuza ihtiyaç vardı. Kendisi Müslüman olmayan Di'loğullarına mensup olan Abdullah b. Uraykıt'ı para karşılığında rehber olarak tuttular.¹⁰⁵ Develeri Abdullah b. Uraykıt'a teslim ederek üç gün sonra Sevr dağının eteklerinde buluşmak üzere kendisiyle anlaşmaya vardılar.¹⁰⁶

Tüm hicret hazırlıkları yapıktan sonra Hz Peygamber Hz Ebû Bekir'in evinden ayrılarak kendi evine geldi. Daha sonra Hz Ali'yi evine çağırdı. Daha önce Mekkeli Müşriklerin kendisine emanet ettikleri eşyaları sahiplerine ulaştırmak gerekiyordu. Hz Peygamber'in

¹⁰² İbn Hişâm, II,97-98

¹⁰³ İbn Sa'd, I,228.

¹⁰⁴ İbn Sa'd, I,228.

¹⁰⁵ Buhâri, Menâkıbu'l- ens'ar, 45; İbn Hibban, Ebû Hâtim Muhammed b. Ahmed et-Temîmî el-Bustî, es-Sîretu'n-nebeviyye ve ahbâru'l-hulefâi s.129

¹⁰⁶ Ahmed b. Hanbel, Müsned, VI, 198; İbn Sa'd, I,228.

sıfatlarından bir tanesi de emindir. Müşrikler Hz Peygamber'e Muhammed'ül- Emin¹⁰⁷ derlerdi. Bu sebepten dolayı emanetleri mutlaka sahiplerine ulaştırması gerekiyordu. Bu emanetleri ulaştırma görevini de Hz Ali'ye vermişti. Daha sonra Hz Ali'de emanetleri sahiplerine teslim ettikten sonra Medine'ye hicret edecektir.¹⁰⁸ Gece olmuştu ve Hz Peygamber Hz Ali'yi yatağında yatmasını istedi ve Hz Ali'ye şu hırkamı üzerine ört. Korkma sana hiç bir şey yapamayacaklar demiştir.¹⁰⁹

Hz Peygamber'i öldürmek üzere görevlendirilen gençler teker teker evin önünde toplanmaya başladılar. Daha sonra evinin önünde pusu kurdular ve Hz Peygamber'in evden çıkmasını beklediler. Tabi ki Hz Peygamber için bu evden ayrılmak çok zor olacaktı. Çünkü nübüvvetin bu evde çok hatırası vardı. Hz peygamber bir süre bekledikten sonra evden çıktı ve suikastçıları görmüştü. Onların üzerine doğru yürümeye başladı. Yerden biraz toprak aldı ve orada bekleyenlerin üzerine attı ve şu ayeti okuduğu rivayet edilir; *“Yâsîn. Hikmet dolu Kur'ân hakkı için, sen şüphesiz peygamberlerdensin. Doğru yol üzerindesin. (Bu Kur'ân) üstün ve çok merhametli Allah tarafından indirilmiştir. Ataları uyarılmamış, bu yüzden kendileri de gaflet içinde kalmış bir toplumu uyarmak için indirilmiştir. And olsun ki onların çoğu gafletlerinin cezasını hak etmişlerdir. Çünkü onlar iman etmiyorlar. Biz onların boyunlarına halkalar geçirdik. O halkalar çenelere kadar dayanmaktadır. Bu yüzden kafaları yukarı kalkmıştır.*

¹⁰⁷ Emin kelime olarak kendisine güvenilen, hıyanet etmeyen anlamına gelir. Kaynaklarda Allah'ın izni ile cahiliye devrinde Hz Peygamber hiçbir kötülüğe bulaşmamıştır. O, doğru sözlü ve güvenilir birisiydi. Bu sebepten dolayı Mekkeli Müşrikler O'na Muhammed'ül- Emin lakabını takmışlardı. Müşrikler rahatlıkla değerli eşyalarını dâhil Hz Peygamber'e emanet ederlerdi. Mesela Kâbe tamiri yapılmış sıra Hacerül-esvedî yerine koymaya gelmişti. Taşı yerine koyma konusunda Mekkeliler arasında anlaşmazlık çıkmıştı. Sonra Kâbe'nin avlusundan ilk gireni hakem tayin etmeye karar verdiler. İlk giren Hz Peygamber olunca herkes el-emin geldi diyerek sevinmişlerdi.

¹⁰⁸ İbn Hişâm, II, 98

¹⁰⁹ İbn Hişâm, II, 95

Önlerinden bir set ve arkalarından bir set çektik de onları kapattık, artık görmezler. Onları uyarsan da uyarmasan da onlar için birdir, inanmazlar.”¹¹⁰ Daha sonra Hz Peygamber orada bekleyenlerin arasından geçerek Hz Ebû Bekir’in evine gitti.

Sabah olduğunda suikast için bekleyen gençler Hz Peygamber’in evinden çıkmadığı fark edince eve girmeye karar verdiler. Eve girdiklerinde Hz Ali’yi gördüler ve çok şaşırılmışlardı. Kureyşli gençler Hz Ali’yi dövmeye başladılar ve Hz Peygamber’in yerini öğrenmek için Hz Ali’ye işkenceler yapıyorlardı. Ama Hz Ali tüm bu yapılanlara rağmen Hz Peygamber’in yerini söylememişti. Hz Ali gözaltına alınmıştı.¹¹¹ Sonuç olarak Hz Ali görevini başarı ile yerine getirmiştir.

Hz Peygamber Hz Ebû Bekir’in evine gitti. Hz Ebû Bekir’in ailesinin hazırlamış olduğu yol hazırlığı da alınarak gizlilik içinde evin arkasındaki küçük kapıdan çıkarak sevr mağarasına doğru yola çıktılar.¹¹² Hz Peygamber bu yolculukta ayrı bir strateji uyguladı. Hz Peygamber normal Medine yolunu kullanmak yerine Mekke’nin güneyinde bulunan sevr mağarasına gitmeyi tercih etti ve bunun birkaç sebebi vardır. Mekke’de ciddi bir kargaşa vardı ve bütün Mekkeliler Hz Peygamber’i aramaktaydı. Hz Peygamber bu kargaşanın ortadan kalkmasını istemektedir. Diğer bir sebep ise Mekkeliler Hz Peygamber’in Medine’ye gideceğini biliyorlardı. Bu sebepten dolayı Medine’nin yoluna kontrol altına alacaklardı.

¹¹⁰ Yasin Suresi, 1-10

¹¹¹ İbn Sa’d,I,228; Belâzurî,I, 260.

¹¹² İbn Hişâm,II,98; Belâzurî,I, 260.

Müşrikler Hz Peygamber'i evinde bulamayınca, Mekke'nin dört bir yanında O'nu aramaya başladılar. Ebû Cehl'in de içinde bulunduğu bir grupta Hz Ebû Bekir'in evine gittiler. Ebû Cehl Hz Ebû Bekir'in kızı Esmâ'ya babasının yerini sordu ve olumsuz cevap aldı. Bunun üzerine Ebû Cehl¹¹³ çok sinirlendi ve şiddetli bir şekilde Esmâ'ya tokat attı. Tokat'ın şiddetinden dolayı Hz Esmâ'nın küpesi koptu.¹¹⁴ Müşrikler Hz Peygamber'i bulamayınca başına ödül koydular. Hz Peygamber'i yakalayana ya da öldürene diyet ya da yüz deve vereceklerini vaat ettiler.¹¹⁵

Mekke'de hadiseler bu şekilde cerayen ederken, Hz peygamber sevr mağarasına vardı. Gece yolculuğu yaptıkları için Hz Peygamber'in elleri, ayakları zarar görmüştü. Mağaraya girmeden önce Hz Ebû Bekir önceden mağarayı temizledi ve daha sonra Hz Peygamber'i mağaraya davet etti. Bu yolculukta Hz Ebû Bekir birçok fedakârlıklarda bulunmuştur.

Hz Peygamber'i Mekke'de bulamayan Müşrikler Mekke dışında aramaya karar verdiler. Mekkeli Müşrikler Hz Peygamber'i yakalamak için Kurz b. Alkame adında izci tuttular. Bu izci sayesinde Müşrikler mağaranın kapısına kadar yaklaştılar. Müşriklerin sesini duyan Hz Ebû Bekir Hz Peygamber'e zarar gelecek endişesi ile ağlamaya başladı. Hz Peygamber'de bu ağlamaya cevaben üzülme Allah bizimle beraberdir dedi. Müşrikler mağaranın kapısına kadar geldiklerinde Hz Ebû Bekir, Ey Allah'ın Rasûlü aşağıya baksalar bizi görecekler dedi ve buna

¹¹³ Asıl adı Amr'dır ve Kureyş'in Mahzûm koluna mensuptur. Künyesi Ebû'l-hâkem'dir. Yaklaşık 570 yılında Mekke'de doğmuştur. İslam'a düşmanlığı sebebi ile Hz Peygamber Ebu Cehil olarak künyesini değiştirdi. Hz Peygamber'in davetine her daim karşı çıkmıştır. İlk Müslüman olan Ammâr b. Yâsir ve ailesine şiddetli işkenceler uyguladı. Mekke'ye gelen yabancılara karşı son derece merhametsizdir. Hakkında birçok ayet nazil olmuştur. 624 yılında vefat etmiştir.

¹¹⁴ İbn Hişâm,II,100

¹¹⁵ Belârüzî, I, 261-263.

cevaben Hz Peygamber’de üçüncüleri Allah olan iki kişi hakkında neden endişe ediyordun dedi¹¹⁶ Müşrikler mağaranın kapısında bir güvercinin yuva yaptığı ve bir örümceğin ağ ördüğünü gördüler. Bu örümcek ağını gören Ümeyye b. Halef bu örümcek daha Muhammed doğmadan önce ağını örmüştür dedi. Müşrikler kendi aralarında eğer ki Muhammed bu mağaraya girseydi güvercinin yapmış olduğu yuva ve örümceğin örmüş olduğu ağ bozulurdu diyerek oradan ayrıldılar.

Hz Peygamber Hz Ebû Bekir ile beraber sevr mağarasında üç gün kaldı.¹¹⁷ Bu üç bekleme süresinde Hz Ebû Bekir’in oğlu Abdullah¹¹⁸ akşamları mağaraya gelerek Mekke’de olup bitenleri anlatıyordu. Gece mağarada bekleyen Abdullah sabaha yakın mağaradan ayrılarak Mekke’ye dönüyordu.¹¹⁹ Hz Ebû Bekir’in azatlı kölesi Âmir b. Fuheyre sürüsü ile beraber mağaranın yakınlarında bekliyordu. Abdullah mağaradan ayrıldıktan sonra Âmir sürüsü ile beraber O’nun geçtiği yerlerden geçerek izlerini sildiriyor ve Hz Peygamber’in süt ihtiyacını karşılıyordu.¹²⁰ Hz Peygamber ve Hz Ebû Bekir mağarada üç gün kaldıktan ortalık biraz yatışmıştı. Dördüncü günün sabahında rehber olarak tutulmuş olan Abdullah b. Uraykıt develer

¹¹⁶ Müslim, Fedâilu’s-sahâbe 1; İbn Sa’d, III ,174.

¹¹⁷ Buhari, Menâkıbu’l-ensâr, 45; Belârüzî, I, 261; İbn Hişâm,II,99-100

¹¹⁸ Mekke’de doğmuştur. Esmâ ile aynı öz kardeş ve Âişe ile baba aynı üvey kardeştir. Hz Peygamber mağarada iken istihbarat görevini üstlenmiştir. Hanımına düşkün olduğu için bazı savaflara katılamamıştır. Taif muharebesinde yaralandı ve bu yara ölümüne sebep oldu. 632 yılında vefat etti ve cenazesini babası Hz Ebu Bekir kıldırıldı.

¹¹⁹ Buhari, Menâkıbu’l-ensâr, 45; Belârüzî, I, 261

¹²⁰ İbn Hişâm, II,99; Belâzurî,I, 260. ; İbn Sa’d,I,229; Buhari, Menâkıbu’l-ensâr, 45,

ile beraber mağaraya geldi. Hz peygamber, Hz Ebu Bekir ve rehber ile beraber pazartesiyenlerine Âmir'i de¹²¹ alarak günü sevr mağarasından ayrıldılar.¹²²

Abdullah b. Uraykıt Mekkelilerin ana yolları tuttuğunu bildiği için kabileyi az kullanılan ve güvenilir yol olan sahil yolundan götürdü.¹²³Sahil yolu ilk anda akla gelmeyen ve az kullanılan bir yoldur.¹²⁴Müşriklerin Hz Peygamber'i öldürene yüz deve vereceği Müdlicoğulları bölgesinde duyuldu. Bu bölgede çöl iklimi hâkimdi ve birçok bedevi bu ödüle sahip olmak istiyordu. Bu bedevilerden biriside Sürâka b. Mâlik'tir. Sürâka Hz Peygamber'in izini bulmuştu. Sürâka'nın geldiğini gören Hz Ebû Bekir Hz Peygamber'e zarar verecek diye çok tedirgin olmuştu. Bu tedirginliği fark eden Hz Peygamber Üzülme Allah bizimle beraberdir diyerek¹²⁵ O'nu teselli etti. Sürâka¹²⁶ Hz Peygamber'e çok yaklaşmıştı ki birden atın ön ayakları kuma batmaya başladı ve atından düştü. Her ne kadar atını hareket ettirmeye çalıştıysa da başaramadı.¹²⁷ Sürâka bu duruma çok şaşırılmış ve karşısındakinin sıradan birisi olmadığını

¹²¹ İbn Hişâm, II,100

¹²² Belâzurî,I, 261. ; İbn Sa'd,I,232.

¹²³ İbn Hibbân, s. 130

¹²⁴ Hz. Peygamber, yolculuk sırasında şu güzergâhı izlemiştir: Mekke'nin aşağısından, Usfân'ın aşağısından, Emec'in aşağısından, Kudeyd, el-Harrâr, Seniyyetu'l-Mere, Likf, Medlec Likf, Medlec Micâc, Mercih Micâc, Mercih, Zî Keşr, el-Cedâcid, el-Ecrad, Zî Selem, el-Abâbîd, el-Fâce, el-Arc, Seniyyetu'l-Âir, Raim, Kubâ (İbn Hişâm, II, 104-108)

¹²⁵ Tevbe, 9/40

¹²⁶ Beni Müdlic kabilesine mensuptur ve bu kabilenin lideridir. Hicret esnasında Hz Peygamber'i öldürmeye kalkıştı ama başaramadı. Güçlü bir şairdir. İyi bir iz sürücüdür. 245 yılında vefat etmiştir.

¹²⁷ Buhârî, Menâkıbu'l-ensâr 45; Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdullah b. Muhammed b. Hanbel eşŞeybânî , el-Müsned, IV, 176

düşündü. Hz Peygamber'den af diledi ve bu durumdan kurtulabilmesi için Allah'a dua etmesini istedi. Sonra Hz Peygamber dua etti ve Sürâka bu durumdan kurtuldu. Bu olaydan sonra Sürâka Müşriklerin Hz Peygamber'i ele geçirmek için yaptığı faaliyetleri anlattı. Sürâka yolculara yol azığı vermek istediye de Hz Peygamber kabul etmedi.¹²⁸ Hz Peygamber oradan ayrıldıktan sonra Sürâka geri dönerken Onları yakalamak isteyenleri ben her yere baktım, burada kimse yok diyerek geri çevirdi.

Hicret yolculuğu devam ediyordu. Kafilâ Kudeyd bölgesine geldi ve yol kenarlarında bulunan bedevi çadırları vardı. Bu çadırlarda yolcuların ihtiyaçları karşılanıyordu. Hz Peygamber'in uğradığı çadır Ebû Ma'bed ve Ümmü Ma'bed'in¹²⁹ çadırıydı ve buradan hurma ve et satın almak istediler. Ama çadırda ikram edecek bir şey yoktu. Çünkü sürü buradan ayrılmıştı. Sadece sürüye katılamayan cılız bir koyun bulunmaktaydı. Hz Peygamber'e dönerek bu koyunda süt sağabilirsen sağ dedi. Hz Peygamber'de dua okuyarak koyunu sağmaya başladı. Koyundan çıkan süt orada bulunan herkese yetti. Kafilâ biraz nefes aldıktan sonra yoluna devam etti. Yolda Eslem kabilesinin liderlerinden Bürayde b. Husayb¹³⁰ ile karşılaştılar. Bürayde'nin yanında seksen adamı bulunmaktaydı. Onlarda Sürâka gibi büyük ödüle sahip olmak istiyorlardı. Hz Peygamber bir süre Bürayde ile sohbet etti ve Hz Peygamber'in sözlerinden çok etkilendi. Hz Peygamber O'nu İslâm'a davet etti ve orada bulunanlar topluca

¹²⁸ İbn Hişâm, II, 103; Ahmed b. Hanbel, IV, 176.

¹²⁹ Huzaa Kabilesinin Kâ'boğulları kabilesine mensuptur. Kudeyd köyünde yaşamaktadır. Cömert, becerikli ve dirayetli bir kadındır. Koyun olayından sonra ailecek Müslüman oldular. Ma'bed ve Nadra adında iki oğlu ve Haldiyye adında bir kızı vardır. Ne zaman öldüğü bilinmemektedir.

¹³⁰ Eslem kabilesinin Sehmoğulları koluna mensuptur. Adı ve künyesi hakkında farklı rivayetler vardır. Hz Peygamber'i hicret yolculuğunda öldürmek isteyenlerden birisidir ama Müslüman olmuştur. Hicretten sonra O'da Medine'ye yerleşti. Hz Peygamber ile 16 gazvede bulundu. 630 yılında Eslem ve Gıfar kabilelerine zekât memuru olarak görevlendirildi. 164 hadis rivayet etti. 682-83 yılında vefat etti.

Müslüman oldu. Bürayde mızrağına bağladığı sarığıyla Hz Peygamber'e sancak açarak arazilerinden çıkıncaya kadar eşlik etti.¹³¹

Hicret yolculuğu devam ediyordu ve Hz Peygamber yolculukta Talha b. Ubeydullah ile karşılaştı. Talha, Şam yolculuğundan dönüyordu. Talha, Hz peygamber ile Medine'ye gelme istedi ama Hz Peygamber izin vermedi. Talha daha sonra Hz Ebû Bekir'in ailesi ile beraber Medine'ye hicret etti.¹³²

Hz Peygamber 12 rebiülevvel pazartesi günü Kubâ'daki Amr b. Avfoğullarının yayına geldi.¹³³ Hz Peygamber Kubâ'da kaldığı sürede Müslümanlarla sohbet etmek için Sa'd b. Heysame'nin evine giderdi. Sa'd bekârdı ve bu evde bekâr Muhacirler kalırdı.¹³⁴ Hz Peygamber'in Kubâ'da ne kadar kaldığına dair farklı görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre, Hz Peygamber Pazartesi Cuma'ya kadar kaldı ve cuma günü ayrıldı.¹³⁵ Diğer bir görüşe göre 14 gün burada kaldı.¹³⁶ Hz Peygamber'in burada daha fazla kaldığına dair rivayetlerde mevcuttur. Hz Peygamber Kubâ'ya gelmeden önce orada bulunan Müslümanlar Amr b. Avfoğullarına ait

¹³¹ Önkal, Ahmet, "Hicret", DİA, İstanbul 1998, XVII, 460

¹³² Belâzürî, I, 270

¹³³ İbn Hişâm, II, 108-109; İbn Sa'd, I, 233; el-Vâkıdî, Muhammed b. Ömer, Kitâbu'l Meğâzî, I, 2; Halife b. Hayyât , Târîh, s. 29; Belâzürî, I, 263.

¹³⁴ İbn Hişâm, II, 110; Taberî, II, 382.

¹³⁵ İbn Hişâm, II, 111; Halife b. Hayyât, s. 29 İbn Sa'd, I, 236; Belâzürî, I, 263.

¹³⁶ İbn Sa'd, I, 235

olan bir yerde namaz kılıyorlardı. Hz Peygamber Kubâ'ya gelince Külsûm b. Hidm'in bağışlamış olduğu yere mescid inşa etti. O bu mescid inşaatında bizzat kendisi de çalıştı.

Hicret gecesi Hz Peygamber'in yatağına yatarak her şeyi göze alan Hz Ali emanetlerini sahiplerine teslim ettikten sonra Kubâ' da Hz Peygamber'e yetişmişti. Hz Ali'nin yolculuk esnasında ayakları parçalanmış ve kanar halde Peygamber'in yanına geldi. Bunu gören Hz Peygamber ağlayarak Hz Ali'ye dua etti. Hicret sırasında tüm malını terk ederek Hz Peygamber'i tercih eden Suheyb b. Sinân'da Hz Ali ile beraber gelmişti.

Hz Peygamber Kubâ'dan ayrılarak Medine'ye hareket etti. Akrabaları olan Neccâroğullarına haber gönderdi. Neccâroğulları Hz Peygamber'i karşıladılar ve topluca Medine'ye hareket ettiler. Hz Peygamber öğle vakti olduğunda Sâlim b. Avfoğullarının ikamet ettiği ranuna vadisine vardılar. Hz Peygamber bu vadide ilk Cuma namazını kıldırdı.¹³⁷ Cuma namazını kıldıktan sonra Hz Peygamber yolculuğa devam etti ve Medine'ye ulaştı. Medine halkı Hz Peygamber'i coşkuyla karşıladı.

Sonuç olarak Hz Peygamber İslam'ı tebliğ ederken çok sıkıntılar çekmiştir. Başta Ebû Leheb ve Ebû Cehil olmak üzere Mekke'nin önde gelenleri Hz Peygamber'e ve Müslüman olan Mekkelilere tebliğ döneminde her türlü işkenceleri etmişlerdir. Bu kişiler işkence ve iftiralarla kalmayıp Hz Peygamber'i öldürmeye karar vermişlerdir. İşkenceler hat safhaya gelince Hz Peygamber ilk olarak Habeşistan'a hicrete izin vermiştir. İkinci akabe biatından sonra da Hz Ali ve Ebû Bekir gibi bazı Müslümanlar hariç bütün Müslümanlar Medine'ye hicret etmiştir.

¹³⁷ Karaman, Hayreddin, "Cuma", DİA, VIII, 86.

Allah Teâla tarafından Hz Peygamber'e hicret izni verilince Hz Ebû Bekir ile beraber Medine'ye hicret etti. Hicrette Hz Ebû Bekir ve ailesi etkin rol oynamıştı. Hz Peygamber hicret sırasında iki defa suikasta mahrum kaldı. Ama üçüncü kişinin Allah olması hasebiyle suikastlar başarısız oldu. Hatta bu suikastlar hicreti daha da kolaylaştırdı. Hicret sırasında Ümmü Ma'bed ve Bürayde b. Husayb Hz Peygamber'in yaptıklarından ve konuşmasından etkilenerek Müslüman oldular. Bu yolculukta Kuba'da mescid inşa edildi ve Ranuna vadisinde ilk Cuma namazı kılındı.

Hz Peygamber'in Mekke'den Medine'ye hicret etmesi İslam Tarihi açısından bir dönüm noktasıdır. Çünkü Müşrikler Hz Peygamber'in Mekke'de İslam'ı yaymasına izin vermiyorlardı ve Müslüman olanlara türlü türlü işkenceler yapıyorlardı. Medine'de böyle bir şey olmayacaktı ve Medine'de İslam'ı rahat bir şekilde yayacaktı. Hz Peygamber Medine'de yeni bir İslam devleti kurdu ve İslam Medine'den dünyaya yaydı.

Hz. Peygamber 2 Rebiülevvel'de Mekke'den ayrılıp Sevr mağarasına gitmiş; 5 Rebiülevvel'e kadar orada kaldıktan sonra yola çıkmış ve 12 Rebiülevvel'de Kubâ'ya ulaşmıştır. Burada birkaç gün kaldıktan sonra 16 Rebiülevvel'de, o günkü adıyla Yesrib'e hareket etmiştir.¹³⁸

¹³⁸ Demircan, Adnan, Nebevi Direniş Hicret, s.136

Kaynakça

- Aktan, A. (2016). *İslam Tarihi*, Ankara, Nobel Yayınları,
- Apak, A. (2009). *İslam Tarihi*, İstanbul, Ensar Yayınları,
- Apak, A. (2018). *Siyer-i Nebi*, İstanbul, Ensar Neşriyat,
- Ayrancı, İ. (2018). Hz Peygamber'in Medine'ye Hicreti ve Bu Dönemde Uyguladığı Stratejiler Üzerine Bir Deneme, *Kalemname*, 44-77
- Azimli, M. (2009) "Olağanüstü Olaylar Örgüsünde Hz. Peygamber'in Hicreti", *Milel ve Nihal*, 50-79.
- Azimli, M. (2018). *Siyer*, Ankara, Bilay Yayınları,
- Buti, M. S. R. (2003) *Fıkhu's-Sîre*, Trc: Nar, A. & Aktepe, O. İstanbul: İslami Edebiyat Yayınları,
- Demircan, A. (2017) " Hz. Peygamber'in Hicreti " *İslam Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 1-32.
- Demircan, A.(2000). *Nebevî Direniş Hicret*, İstanbul, Beyan Yayınları,
- Demircan, A, (2018). "Müslümanların Hicreti", *İslam Tarihi ve Medeniyeti Hz. Peygamber Dönemi*, Siyer Yayınları, İstanbul
- el-Belâzürî, Ahmed b. Yahya b. Câbir (1987). *Ensâbu'l-eşrâf*, thk. Muhammed Hamidullah, 3. Basım, Kahire (279/892),

Gölcük, Ş. (1986) “Kur’an’da Hicret”, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7: 9-20.

Hamidullah, M. (1995) *İslâm Peygamberi*, Trc. Tuğ, S. İstanbul: İrfan Yayınları,

İbn Hişam, Ebu Muhammed Cemaluddin Abdulmelik b. Hişam b. Eyyûb el-Himyeri. (1955)

İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed b. Ahmed et-Temîmî el-Bustî (1407/1987), *es-Sîretü'n-Nebeviyye ve Ahbârü'l-Hulefâ*, thk. es-Seyyid Azîz Bey vd. Beyrut. (354/965),

İbn İshâk, Muhammed b. İshâk. Yesâr el-Muttalibî, (1978). *Sîretu İbni İshâk*, 1. Baskı, thk: Süheyl Zekkâr, Dâru'l-Fikr, Beyrut.

Eren, M. (2012) “Ümmü Ma’bed”, *DİA*, İstanbul, XLII, 325-326.

Es Sîretü'n- Nebeviyye. Nşr. Mustafa es-Sakka ve dğr. Kahire: Dâru'l-kütübi'l-Mısriyye,.

İbn Sa’d, Ebu Abdillâh Muhammed b. Sa’d b. Menî‘ el-Katib el-Haşimi el-Basri el-Bağdadi. *et-Tabakâtu'l-Kübrâ*. Kahire: Mektebetu'l-Hanci,

ez-Zehebî, Şemsuddîn Muhammed b. Ahmed b. Osman, (1405-1985). *Târîhu'l-İslâm*, thk. Muhamed Mahmud Hamdân, Kahire

İbnu'l-Esir, İzzeddin Ebu'l-Hasen İzzuddin Ali b. Muhammed b. Muhammed eş-Şeybani el-Cezeri. *Üsdü'l-Ğâbe fî Mârifeti's-ahabe*, Daru'l-Kutubu'l-İlmiyye, Beyrut.

İsmail b. Ömer b. Kesir, (1932) *el-Bidâye ve'n-nihâye*, Kahire,

Karaman, H. (1993). "Cuma", *DİA*, VIII, İstanbul, Kuran-ı Kerim Köksal, M.A. (1980-1981). *Hz Muhammed ve İslamiyet*, İstanbul.

Lings, M. (1984). *Hz Muhammed'in Hayatı*, çev. Nazife Şisman, İstanbul

Makrızî, Takıyuddin Ahmed b. Ali b. Abdulkâdir, (1999) *İmtâu'l-esmâ' bimâ li'n-Nebi mine'l-ahvâl ve'l-emvâl ve'l-hafede ve'l-metâ'*, 1. Baskı, thk: Muhammed Abdulhamid en-Nemîsî, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut.

Muhammed Huseyn Heykel, (1948) *Hazreti Muhammed Mustafa*, çev. Ömer Rıza Doğrul, Genişletilmiş 2. Basım, İstanbul.

Önkal, A. (1988) "Hicret", *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*, 17: 458-462. İstanbul: TDV Yayınları,

Önkal, A. (2015) *Rasûlullah'ın İslâm'a davet metodu*, İstanbul, Kitap Dünyası Yayınları,

Önkal, A. (1992). Bûrayde, DİA VI. İstanbul

Soycan, M. (2019). Taberi Tefsirinde Hicret, *Kocaeli İlahiyat Dergisi*, 123-156

Taberi, Ebu Ca'fer Muhammed b. Cerir. (2001) *Câmi'u'l-Beyân 'an Te'vîli Âyi'l-Kur'ân*, Thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Turki. Kahire: Daruhicra,

Taberî, Muhammed b. Cerîr, (1407). *Târihu'l-ümem ve'l-mulûk*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut,